

1.02 Pregledni znanstveni članek

UDK 929 Pintar L.
94(497.4)"1848"
prejeto: 11. 4. 2005

Mira Delavec

prof. slovenščine in zgodovine, Osnovna šola Majde Vrhovnik, Gregorčičeva 16, SI-1000 Ljubljana
e-mail: mira.delavec@guest.arnes.si

Lovro Pintar – narodnjak v senci

IZVLEČEK

Članek predstavlja življenje in delo duhovnika, učitelja, sadjarja, pisatelja in politika Lovra Pintarja. Velik poudarek je na njegovem delovanju v revolucionarnem letu 1848 in kasneje v 70-ih in 80-ih letih 19. stoletja. Poleg tega je prikazana tudi njegova vloga pri poučevanju Josipine Urbančič-Turnograjske, prijateljevanje z Lovrom Tomanom, uvajanje sadjarstva ter pripadnost slovenskemu narodu in jeziku.

KLJUČNE BESEDE

Lovro Pintar, Radovljica, leto 1848, Preddvor, Josipina Urbančič-Turnograjska, Lovro Toman

SUMMARY

LOVRO PINTAR – A NATIONALIST IN THE SHADOW

The article presents the life and work of a priest, teacher, fruit grower, writer and politician Lovro Pintar. The paper is focused on his activity in the revolutionary year 1848 and later in the 70s and 80s of the 19th century. Also explained is his role in tutoring Josipina Urbančič-Turnograjska, his friendly relations with Lovro Toman, introducing fruit growing, and his appurtenance to the Slovene nation and language.

KEY WORDS

Lovro Pintar, Radovljica, the year 1848, Preddvor, Josipina Urbančič-Turnograjska, Lovro Toman

Uvod

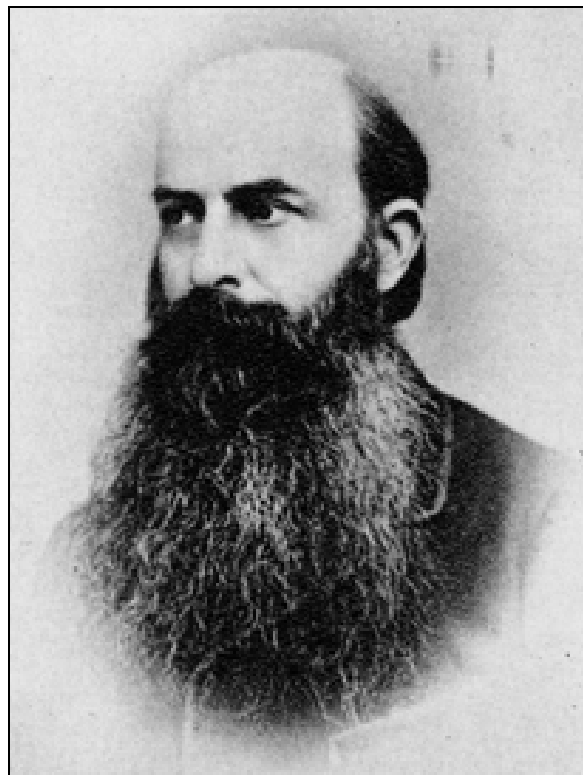
Lovro Pintar je v slovenskem kulturnem in političnem prostoru zelo pomembna, a premalo znana osebnost. Deloval je kot duhovnik, pisatelj, sadjar in politik. Pomemben je tudi kot učitelj, saj je poučeval Josipino Urbančič-Turnograjsko in Matija Valjavca.

Rodil se je 2. avgusta 1814 pri Sv. Tomažu v Selški dolini. Čas njegovega odraščanja je zaznamovala želja po izobraževanju in pri tem je imel srečo, saj je bil bogatega šolanja deležen že od vsega začetka. Najprej je obiskoval ljudsko šolo v Škofji Loki, nato gimnazijo v Karlovcu ter filozofijo in bogoslovje v Ljubljani. V tem času je postal velik pristaš ilirizma, zlasti v času šolanja v Karlovcu. Kasneje je pripadnost ilirizmu podkrepil še z učenjem drugih slovanskih jezikov in tako je kot slušatelj četrtega letnika bogoslovja 7. januarja 1841 osnoval "Slavo-ilirsko društvo",¹ saj je z delovanjem prenehal prvi čitalniški zbor, ki je bil ustanovljen po Malavašičevem prizadevanju konec leta 1838, vendar je prenehal delovati kmalu po Korytkovi smrti. Člani Pintarjevega društva so tako postali večinoma Kranjci, ki so gimnazijo obiskovali drugje, zlasti na primer v Karlovcu ali Novem mestu, ki je bilo prav tako pod okriljem Karlovca. Izmed absolventov ljudske gimnazije je za sodelovanje v društvu uspel pridobiti le dva člana, in sicer Matija Puharja, bogoslovca drugega letnika, in Luko Jerana, filozofa prvega letnika. Društvo je bilo sprva v opoziciji do kranjskih "separatistov" in je propagiralo ilirsko-jezikovno orientacijo. Kakor drugi je tudi Pintar ostal ud društva še po odhodu iz semenišča in v dobi, ko je društvo postalo slovensko.²

Lovro Pintar je nato odšel službovat kot kaplan najprej v Semič (1840), nato v Kočevje (1843), St. Janež (1844), Presko (1845), Št. Rupert (1846). Kasneje, leta 1847, je živel kot začasni upokojenec v Radovljici, saj je hudo zbolel. Tam je učil otroke grofa Vincenca Thurna, seznanil pa se je tudi z Lovrom Tomanom. To znanstvo je bilo kasneje usodno za to, da sta se spoznala Josipina Turnograjska³ in Lovro Toman.⁴

Lovro Pintar (Dom in svet, 1899, št. 1)

Lovro Toman (NUK, rokopisni oddelek, Album slovenskih književnikov)

¹ *Lovro Pintar*, SBL, 12. zvezek, str. 343.

² Prav tam, str. 344.

³ Josipina Urbančič-Turnograjska se je rodila 9. julija 1833 na gradu Turn pri Preddvoru in velja za prvo slovensko pisateljico in skladateljico.

⁴ Lovro Toman se je rodil 10. avgusta 1827 v Kamni Gorici pri Radovljici. Njegov oče Janez je bil fužinar in premožni posestnik. Mati Helena je kmalu postala vdova in je sama skrbela za devet otrok. Lovro je bil najmlajši. V Ljubljani je končal normalno in licej, nato je leta 1847 odšel na Dunaj študirat pravo. Leta 1848 je sodeloval pri političnem življenju dunajskih Slovencev. Ker so vseučilišče zaprli, je študij nadaljeval v Gradcu. Že pred letom 1848 je objavljal pesmi v Bleiweisovih Novicah. 24. avgusta 1850 je prišel na obisk k Lovru

Pintarju v Preddvoru in tu je spoznal Josipino (Delavec, *Nedolžnost in sila*, str. 17).

V tem času je sodeloval s Stankom Vrazom, kateremu se je v pismu leta 1843 podpisal kot "kranjski Ilir do smrti"⁵ in mu poročal, da se ljubezben do ilirizma vedno bolj širi in da že mnogo mladeničev piše in govori ilirsko. To je verjetno veljalo tudi za Pintarjeve sodelavce iz ljubljanskega semenišča, s katerimi je še vedno sodeloval.

Lovro Pintar in leto 1848

Nato je prišlo leto 1848, ki je bilo v marsičem prelomno za Slovence in tudi za Lovra Pintarja. Z narodno zavednostjo in pripadnostjo je stopil v prvi krog narodnih prebuditeljev in neutrudnih delavcev. V tem času je bil nameščen v Radovljici kot tretji katehet pri župniku vikarju Simonu Vouku. Poleg Pintarja sta bila tu kaplana še Silvester Keše in Anton Černe.⁶ Radovljica je za revolucionarno dogajanje na Dunaju izvedela šele iz časopisov nekaj dni kasneje, vendar so šele 22. marca 1848 javno pokazali svoje navdušenje nad spremembami v državi. Politično so se začeli dogodki spreminjati ob pripravah in neposrednem poteku frankfurtskih volitev, saj naj bi na njih izvolili poslance za vsenemški parlament. Takrat so se začele izoblikovati tudi prve prave poteze slovenskega nacionalnega programa.

Radovljico naj bi politično zelo "razburkala" dva moža, in sicer novi okrajni sodnik Ignac Guzelj, ki je tja prišel 11. aprila 1848, in Vinzenz Rizzi iz Politschach, župnija Trg (Feldkirchen) na Koroškem. Le-ta je bil nad cilji združene Nemčije tako prevzet, da je bil prepričan, da morajo Slovenci zanjo žrtvovati svojo prihodnost. Ker je Rizzi zahajal tudi v čitalnico, je tam "razburkal" mnenja meščanov.⁷ Vodja oziroma zagovornik slovenskih interesov v čitalnici naj bi bil Ignac Guzelj, vendar ga mnogi omenjajo kot navdušenega demokrata, prijatelja kmetov, nikoli pa kot vodilnega radovljjskega Slovenca.⁸ Ne moremo izključiti možnosti, da bi bil ta vodja lahko sam Lovro Pintar, ki je bil kljub svoji bolezni zavzet za idejo združenih Slovencev in Slovanov.

Njegovo delovanje je bilo v tem času zelo izrazito v okviru čitalnice v Radovljici, člani katere so bili med drugim še grof Thurn, komisar Rizzi, zdravnik Zoff, poštar Avsenek, fužinar Toman itd. Neki –p– (domnevno Pintar, ki se zaradi svojega duhovniškega poklica ni želel izdati) je v časopisu Slovenija zapisal: "Hvala, serčna hvala slovenskemu društvu v Ljubljani vsem častitim gospodam, kateri se za Slovenijo našo mater tako krepko poganjajo, ktera je bila v pretečenih časih od svojih

*lastnih otrok nehvaležno v nemar pušena, alj bolj za prav od nemške more tlačena, vendar Bog, kteri meje stavi, je zbudil duha Slovenije, de bi nje lasten jezik zopet v spomin poklical, de bi jo v nje lastnim glatkim jeziku govorečo, nje sestre in sosednje sebi enako gospo spoznale in čislale. Zatorej dragi sinovi Slovenije! goreči za slavo svoje Matere ne pustite nikar de bi tak zbujen slovenski duh zopet zadremal ali vgasnil, marveč spodbujajte, oživljajte ga združeni v duhu in ljubezni, de postane velik plamen k ogrejanju vsih njenih otrok, de bo ona vesela nad njim svojo glavo med sestrami ponosno povzdignila; sosebnost pa vi možaki in gospodje pevskiga duha, ne mudite ji pletati slavni venec iz kvaznih in lepo dišečih cvetlic."*⁹

Kasneje je Pintar svojo podporo še okrepil in med drugim zapisal: "Ker je namen naše družbice in pa Ljubljanskiga slovenskiga društva, de bi se naša knjižnica s slovenskim društvom zjedini. Samo to bi nekateri radi, de bi nam knjižnica za perstopšino k slovenskemu društvu zalegla. Če pomislim, de ima naša bukvarnica okoli 400 bukev v mnogoterih slovenskih narečjih, menim de bo slovensko društvo rado pristopšino tistim spregledalo, kteri bojo to želeli. De se bo tedaj knjižnica zamogla slovenskemu društvu zročiti, ste vsi naproseni do konca tega maseca izposojene bukve semeniskimu bravnimu društvu nazaj poslati. Kdor pa ni naših misel, naj se do ravno tega časa pri meni oglasi."¹⁰ Ljubljansko slovensko društvo je na zapis odgovorilo: "Odbor slovenskiga društva, kolikor ta razglas njega zadene, se dragovoljno ponudbe poprime, in brez vsiga pomislika k omenjeni pogodbi zastran perstopšine privolji."¹¹ Čitalnica v Radovljici je imela velik pomen za kraj, vendar ni dosegla moči, ki bi jo lahko imela. Pisec poročila v Sloveniji –c– je med drugim zapisal, da bi se Slovani morali bolj zbirati med seboj in naj ne iščejo na tujem tistega, kar ponuja domovina. Dodal je še: "Zbrala se je v Radolici narodna straža, zmiram so nosili bele, modre in rudeče barve in okoli taciga bandera so slovensko prepevali; ni mar njem bil ne šum, ne hrup, kteriga so v Ljubljani nersramni rumenjaki napravili; mislili so, gotovo bo druga. In res, motili se niso! V brivnico pride Radolčan, in bere nemške, še več pa slovenske in slavjanske časopise. Tam se tudi zberejo trikrat v teden vsi uradniki kantonske komisije in drugi za naš materni jezik vneti domorodci, gospod Lovre Pintar (Slava mu) uči mili glas slovenskiga jezika. In tako dan ne zgine nobeden, kjer bi ne prepevali: "Živi, živi duh slavjanski" in urno pobegne nemškutar, ker taciga slišati ne more."¹²

⁵ SBL 12, str. 344.

⁶ Grandá, *Radovljica*, str. 143.

⁷ Prav tam, str. 148.

⁸ Prav tam, str. 149.

⁹ Slovenija, Glas iz Gorenskiga, list 19, 5. 9. 1848, str. 75.

¹⁰ Slovenija, Razglas udam semeniskiga bravniga društva, list 30, 13. 10. 1848, str. 120.

¹¹ Prav tam, str. 120.

¹² Slovenija, Iz Gorenskiga, list 30, 13. 10. 1848, str. 119.

Iz tega je razvidno, da si je Lovro Pintar zadal nalogo, da poučuje slovenščino in da skuša s svojim delovanjem pripomoči k uresničitvi programa Zedinjene Slovenije in je bil zato tudi med člani ljubljanskega društva, ki je podpisal peticijo za uresničitev programa o združitvi. Povsem razumljivo je, da je bil v Radovljici nacionalno najbolj osveščen ravno Lovro Pintar, saj je med drugim o svojem nacionalnem pogledu zapisal: *"Kadar sem se zavedel, v kokšnim nenaravnim in zanemarenim stanu je avstrijsko slavjanstvo, zlasti pa naša mila domovina, mi je neka temna žalost serce presunila. Torej sim sklenil kakor bi z žbljem perbil, de bom kamorkoli me bojo moje noge prinesle, vsakimu o domorodnih rečeh luč prižigal, ga zanj obudoval in navduševal. To obljubo sim zmeraj zvesto spolnoval, in sim še pred, kot smo smeli biti Slavjani, marsikteriga za narodno stran vnel, ali pa vsaj toliko spreobrnul, de ni bil nasprotnik."*¹³

Lovro Pintar ni bil samo vnet Slovenec, ampak je živel tudi za ilirizem. Zaradi duhovniškega stanu ni poudarjal toliko politični pomen Slovencev in Slovanov, ampak njihovo številčnost in posledično s tem močnejšo vlogo v okviru Avstrije. Te misli je jasno izrazil tudi v članku *Kakošna se na Hrovaškem sovražnikom domovine gode*, v katerem je med drugim poudaril nacionalno moč in veselje sosednih Hrvatov, ki bi morali biti za zgled Slovincem. *"Vsakimu pravimu Slavjanu mora od veselja serce poskakovati, če pomisli, kako se junaški rodoljubi na Hrovaškem že od leta 1835 leta za svojo narodnost in domovino poganjajo. Na domačim in vogerskim zboru so se z neostrajljivo serčnostjo in neizrečeno gorečnostjo sukali z Madžari in Madžaroni za svoje pravice. Per mnogih perložnostih so jo očitno povedali, de jim je ljubši smert kakor ostudni jarem madžarski."*¹⁴ V omenjenem članku je jasno prikazal, da se je nacionalno gibanje začelo razširjati in na koncu poudaril: *"Hrovaška dežela je nam Slovincam živa priča, de je ložej dereči Savi pot zajeziti, kakor zbujeniga duha narodnosti v verige okovati. Kakor zajezena reka jez razdrobi, in se razlije po žitnim polju jezivca, ravno tako serdito plane duh narodnosti stergavši svoje spono po svojih tlačivnicah, ino jih razperši kakor lahko pleve jezni vihar. Ne zatirati svoje narodnosti, ampak jo po svoji moči podpirati ino ji kazati pravo pot, je sveta dolžnost vsaciga Slovenca."*¹⁵ Želja po poudarjanju svoje narodnosti bi po Pintarjevem mnenju Slovence lahko vodila v boljše in lepšo prihodnost. Poleg tega pa po njegovih besedah *"pravična šiba božja čaka vsaciga, kteri je sovražnik svojiga rodu!"*¹⁶

Njegovo delovanje je segalo na različna področja, zato ni nenavadno, da je bil zelo aktiven tudi pri zbiranju denarja za Hrvate. Z njim bi si Hrvati pomagali v boju proti Madžarom. Glavni organizator je bilo Slovensko društvo, ki je poziv k zbiranju denarja objavilo tudi v časopisu *Slovenija*, in sicer 22. 8. 1848, z besedami: *"Vsakateri torej, komur je domovina ljuba; komur je na sercu narodno poštenje, komur je ležeče na ovarovanju lastniga premoženja in lastne svobodnosti, naj položi na oltar domovine veselo in radostno svoj dar, in genij slavjanskiga naroda našiga bode po velikosti vaših darov računal rodoljubje vaše in verjetnost bližnje prihodnosti naše."*¹⁷ Med darovalci je bil tudi Pintar, kar potrjuje, da se je zavedal pomena slovanskega povezovanja in ga je hkrati tudi podpiral, poleg tega pa je skušal vedno znova odpirati različne probleme, ki so se porajali.

Istega leta je bil prisoten tudi na pomembnem srečanju učiteljskega zbora v Radovljici, na katerem se je po poročanju časopisa *Slovenija* zbralo 13. novembra 12 učiteljev in 21 katehetov. Poleg pomembnih strokovnih in stanovskih vprašanj je omenjeno srečanje izpostavilo tudi politična stališča, saj so že v prvi točki zapisali: *"Bilo je enoglasno sklenjeno, se v zboru v slovenskim jeziku pomenkovati."*¹⁸ Na omenjenem zboru je bil poleg Lovra Pintarja, ki je o njem poročal, verjetno navzoč tudi znani pedagog Andrej Praprotnik, ki se je v časopisu Slovenije večkrat oglašal o šolskih vprašanjih.¹⁹

Politične razmere so se v Radovljici vedno bolj zaostrovale, vendar so se člani radovljiške čitalnice 10. februarja 1849 odločili, da se bodo v Kranju poslovali od umrlega Franceta Prešerna. Ljubljanski okrožni glavar je medtem zbral informacije o delovanju radovljiških uradnikov. Le-te niso bile najbolj ugodne, zato so proti njim sprožili sodno preiskavo. Zaslišanih je bilo osebno ali pismeno več kot trideset oseb, med njimi tudi Lovro Pintar. Zlasti je bilo izpostavljeno delo uradnika Guzelja. Večina zaslišanih je vse obtožbe na njegov račun zavrnila kot izmišljotino. Lovro Pintar Guzelja zaradi morale ni ravno pohvalil, saj naj bi ljudi nagovarjal k zavračanju davkov, poleg tega pa z njim ni imel več stikov, saj je bil tudi sam premeščen.

Lovro Pintar, kaplan v Preddvoru

Kasneje se je Lovro Pintar iz političnega življenja umaknil za celih dvajset let. Vzrok njegove odsotnosti je bilo predvsem politično delovanje v revolucionarnem letu 1848, zaradi česar je bil tudi zaslišan. Zaradi tega so ga leta 1850 premostili za kaplana v Preddvor, kjer je svoje delovanje spremenil,

¹³ AS, Arhiv Slovenskega društva, fascikel 1. Pismo Lovra Pintarja Slovenskemu društvu v Ljubljani, 11. 11. 1848.

¹⁴ Slovenija, list 12, 11. 8. 1848, str. 41.

¹⁵ Prav tam, str. 41.

¹⁶ Prav tam, str. 41.

¹⁷ Slovenija, list 15, 22. 8. 1848, str. 57.

¹⁸ Slovenija, list 48, 15. 12. 1848, str. 190, 191.

¹⁹ Granda, *Radovljica*, str. 170.

saj se je lotil sadjarstva in poučevanja. Poučeval je zelo nadarjeno grajsko gospodično Josipino Urbančič in prav tako nadarjenega kmečkega fanta Matija Valjavca. Pogosto ga je prišel obiskat Lovro Toman, s katerim se je seznanil že v Radovljici.

Josipina Urbančič-Turnograjska maja 1851.
(*Dom in svet*, 1899, št. 11)

Jožefini Terpinc, graščakinji na gradu Turn, je bil Pintar v veliko pomoč, saj je začel poučevati njeno hči Josipino. Nanjo je napravil kot oseba velik vtis, saj je iz njenih pisem razvidno, da je bil prav on tisti, ki jo je vzpodbudil k temu, da se je odločila za pisanje. *"Ako bi ne bil naš ljubi gospod Pintar k nam prišel, nobene povestice ne bi bila Josipina napisala."*²⁰ Pintar je bil torej tisti, ki je opazil, da je bila Josipina zelo nadarjena in ji je pomagal pri ustvarjanju. Pintar je pomemben tudi zato, ker je ljudi v Preddvoru navdušil za sadjarstvo. *"Dobrih pet minut od župne cerkve ob cesti, ki vodi na Belo, je napravil iz gozdne celine sadjarsko drevesnico, ki jo je lepo ogradil. Napravil je gredice za sadno drevje, med gredicami pa so se vile z belim, drobnim peskom posute steze. V to sadjarnico je vodil solarje in jim ondi z učiteljem vred dejansko kazal, kako se goji sadno drevje."*²¹ Poleg tega se je ukvarjal tudi z zidar-

skimi deli in je izrazito spremenil podobo Preddvora. Zgradil je župnišče, za katerega je načrt napravil sam, pri delu pa so mu pomagali tudi vaščani. Kot navaja Rebol, naj bi bilo župnišče zgrajeno za 4.000 goldinarjev.

Kasneje se je lotil tudi zidanja šole, ki jo je dvignil še za eno nadstropje in je tako postala dvorazrednica. Dograjena šola je privabila številne otroke k pouku in Pintar je bil deležen velike javne pohvale za svoja dela. *"Čuditi se mora vsak človek kteremu je znan poprejšni žalostni, bi rekel, milovanja vredni stran naše šole. Poprej je prisiljeno obiskovalo komej 20 do 35 učencev šolo; zdej se pa vse tare učencov, ki radovedni slušajo nauke iskreniga učenika. Ta iskreni, za srečo predvorske fare uneti učenik je Slovencem slavnoznani gosp. kaplan Lovre Pintar. On razume v resnici besede Gospodove: "Dajte malim k meni priti." Zato je pa tudi šola vsa polna pridnih otročičev, ki se razen kersanskiga nauka, branja, pisanja, računstva in lepe in čedne obnaše v šoli in zunaj šole učé tudi toliko potrebne in koristne sadjoreje. V ta namen je zgradil marljivi gospod lep vertec, v kterem se nahajajo jabelka, hruške, češplje, češnje, orehi in druge drevesca mnogoverstnih plemen. Vse je lepo v redu po gredah nasajeno, divjaki posebej, cepljenki posebej. Vsih drevesec pa je več od 2000. Na ta vert hodijo otroci in tudi odrašeni gledat, kako se peške sadé, mlade drevesca ravnaajo, divjaki cepijo in vse kar v vernerstvo spada. Velike hvale vredna je ta naprava in dobro bi bilo, da bi se pri vsaki fari sadjoreja učila in tudi pridno drevje sadilo.*

*Dokler bodo kmetje, ako jih kdo nagovarja sadonosno drevje saditi, se le s tim zgovarjali: "Kdaj bo kaj – sej ne bom sadú doživel, za druge se pa ne bom vkrjal", ne bode naša dežela dosegla tistega dobička, ki ga drugod daruje sadjoreja pridnim gospodarjem. Vsak je dolžen za svoje mlajši skerbeti! Otroci, ki imajo tacega učenika, kakor je gosp. Pintar, bodo gotovo drugači mislili in drugači delali. Bog nam še dolgo ohrani iskrenega, za blagor mladosti tako pridnega učenika!"*²² Zidal je tudi mostove, zlasti je znan na Beli pri Kračmanovih, kjer se je rodil Matija Valjavec.

Josipina Urbančič, Lovro Toman in Lovro Pintar so si do Josipinine smrti 1. junija 1854 zelo pogosto dopisovali. Ohranjenih je kar nekaj pisem, v katerih se je Josipina obračala na Lovra Pintarja, saj ga je pogosto vprašala za kakšen nasvet, ali pa mu je samo sporočila, kako ji gre.

Urbančičevi so bili naročeni na vse tedanje slovenske časopise. Od Pintarja so dobivali ilirski Neven, češki Videnski tednik, novosadsko Vojvodjanko in razne slovanske ter nemške knjige. Josi-

²⁰ NUK, rokopisni oddelek, Ms 1446, Korespondenca Josipine Turnograjske in Lovra Tomana (v nadaljevanju Korespondenca TT), Ms 1446, mapa 2a, pismo št. 37 (9. 3. 1851), str. 2.

²¹ Rebol, *Lovro Pintar*, str. 2.

²² Novice kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči, let. 12, 8. 11. 1854, št. 89, str. 355 (v nadaljevanju Novice).

pina jih je naročala tudi v Zagrebu, in sicer: Psalter od Gjorgjića, Uzdas Madaljene od Gjorgjića, Serbske Vukove pesme, Vilo Ostrozinsko, Lažni car od Petrovića, Raićeva ruska gramatika, Nove pjesme od Preradovića. Pintar je torej kljub trenutnemu umiku iz političnega življenja, še vedno spremljal dogajanje in se izobraževal.

Spomladi, natančneje v začetku junija 1851, je Lovro Pintar začel zidati novo župnišče in ni imel več toliko časa za poučevanje kot prej. Zato je Janka in Fidelisa²³ učila Josipina sama. Ker se je njeno zdravstveno stanje zelo počasi izboljševalo, dolgo ni uspela ustvarjati "povestic". Poleg tega se je želela pred pisanjem pogovoriti s Pintarjem, ki ni imel časa, zato je s pisanjem pogosto odlašala. Pri gradnji župnišča pa je imel Lovro Pintar tudi sitnosti. Ker ni prosil za dovoljenje, ali sme zidati ali ne, je v Predvdor prišel na ogled komisar.

Zaradi napornega dela Pintarju ni primanjkovalo časa samo za Urbančičeve, temveč je bolj poredko pisal tudi Lovru Tomanu v Gradec. Kadar je le utegnil, pa mu je poročal, kaj se dogaja na gradu in kako poteka njegovo delo. V enem izmed njih je zapisal:

"Dragi brat!

Ravno sim prišel iz Predvora na Turn spat. Predvorski kvartir sim mogel zapustiti. Hišna Predvorske grajšine je bila tako dobra, da sim svoja dva kostna v njeno sobo postavil. Kanclijo imam na kravariji (: kaplanič) pod streho, podrečno prebivališče je groblja strariga farovža, spim pa na Turnu. Kaj ne da imam prijetno? Opravił imam toliko, da bi bilo naj bolje, ko bi ob 11stih ustal in ob 12stih pa ležat šel. Na Turnu se le malo učimo. Gospodična me večidel suplira. Šoli tudi pritrgam, kar se da. Fajmošter pa brez naj manj skerbi okrog šalaberci in tabak puha. Ne zameri, da ti tako dolgo nisim pisal, saj kmalo ne bom znal družiga pisati kakor cifre. Materializem je pač duhamoren.

Lovre, z Bogom!

V petek bomo zjutraj ob petih vogelni kamen položili. Tega je še manjkalo."²⁴

Pintar je pogrešal tudi večere, ko so na Turnu skupaj peli in brali povesti, sedaj pa za to ni imel več časa. Ob večerih je sicer še hodil na Turn, vendar so se pogovorili le o najnujnejših gospodarskih stvareh. Zanimivo je, da sta se Josipina in

Matija Valjavec spoznala prav preko Pintarja, ki je Josipino obveščal tudi o njem.

V začetku leta 1852 je prišlo do spora med Antonom Janežičem²⁵ in Lovrom Tomanom. Vzrok je bil, da Janežič ni hotel objaviti Lovrovih pesmi, češ da so neustrezne. Ker je bila Josipina vedno bolj povezana z Lovrom Tomanom, je po vsej verjetnosti zapadla tudi pod njegov vpliv. Zato se je v tem času ohladil tudi odnos med Lovrom Tomanom in Josipino na eni strani ter Lovrom Pintarjem na drugi, saj je Pintar delno zagovarjal Janežičevo mnenje. To je Tomana zelo užalilo in s tem tudi Josipino. Prepričana je bila, da Lovro Toman ni bil kriv za spor. Prvi vzrok je videla v gradnji župnišča in v *"družbi brezčutni, ki mu je uzela vse nježno čutenje – serce! Ves spremenjen je – ne samo proti tebi – tudi u svojom celom bitju! On ne zna – ne more več ljubezni pobratimske čutiti – tedaj merzlota tudi proti tebi! – Odtod zvira tudi, da ne more več zastopiti tvojih premilih krasnih pesmic – ko jih ne čuti!"*²⁶ Poleg tega si je skušala tudi razložiti, zakaj sta postala prijatelja. Vzrok je videla v letu 1848, ko je bil Lovro Toman "nova zvezda" in *"o kdo, ki je bil le količkaj pisatelj – domorodec – bi ne bil iskal dobiti tudi kake "žarčke" te zvezdice – u prijateljstvom z njo! – Tako je bilo – slovenšina vaju je vkup pripeljala! – Slovenšina" – bila vez prijateljstva pri Pinteru – scer Lovro – bi ne mogla zapopasti – kako bi se bilo vajno prijateljstvo tako zdreti moglo! – Ah bi bil nje temelj u jednakosti serci i občutja, bi bilo to mogoče!"*²⁷

Lovro Toman je v tem času (konec marca 1852) ponovno okrepil prijateljski odnos tudi s Trdino, kar je Josipino presenetilo, Pintarja pa ne, saj je imel o Trdini posebno mnenje, in sicer, *"da je tak sirov, kakor morebiti malokateri kmet."*²⁸ Janez Trdina je namreč na enem izmed srečanj na Dunaju svojim kolegom dejal, *"da ženska naj bode pred pečjo ali pri zibeli – ne pa pri 'peresu!'"* To nje poklic!²⁹ To je Tomana užalilo, vendar sta se kasneje kljub temu spoprijateljila.

²⁵ Anton Janežič se je rodil 19. 12. 1828 v Lešah. Bil je urednik, šolnik in jezikoslovec. V letih 1851–55 je študiral slavistiko in germanistiko na Dunaju, nato pa je poučeval na celovski realki in gimnaziji. Posvečal se je zlasti sestavljanju učbenikov za Slovence, uredniškemu delu pri raznih revijah in Mohorjevi družbi. Najpomembnejši učbenik je *Slovenska slovnica* (1854). (Kocijan, *Janežič, Anton*, Enciklopedija Slovenije 4, str. 265).

²⁶ NUK, Ms 1446, Korespondenca TT, mapa 2c, pismo št. 210 (21. 1. 1852), str. 11–13.

²⁷ NUK, Ms 1446, Korespondenca TT, mapa 2d, pismo št. 286 (13. 5. 1852), str. 8.

²⁸ NUK, Ms 1446, Korespondenca TT, mapa 2c, pismo št. 241 (31. 3. 1852), str. 7–8.

²⁹ NUK, Ms 1446, Korespondenca TT, mapa 2c, pismo št. 233 (23. 3. 1852), str. 3–4.

²³ Fidelis in Janko sta bila Josipinina mlajša brata.

²⁴ AS 1242, Rodbina Urbančič, škatla 1 (pismo Lovra Pintarja Lovru Tomanu, maj 1851).

Josipina je bila še vedno užaljena in jezna, ker Pintar ni imel časa, saj na Turn ni več prihajal na kosilo, temveč je prišel okrog sedmih ali osmih zvečer, zato je brata morala poučevati sama. Odnos do Pintarja pa je spremenila samo Josipina, saj se je mati z njim veliko pogovarjala. Mnogi so bili mnenja, da se je Josipina oddaljevala od Pintarja zaradi vedno večjega Tomanovega vpliva.

Kljub sporu pa je Pintar pisal Lovru Tomanu in mu marsikaj očital, zlasti glede odnosa do Josipine. Iz pisem je razvidno, da je bil Pintar zelo v skrbeh za Josipinino zdravje in je vzrok za poslabšanje pogosto očital Tomanu, saj naj bi Josipini odgovarjal z nekajdnevno zamudo in se za njeno zdravstveno stanje sploh ni bi zmenil. Različne značajske lastnosti in pogledi so tako vedno bolj ločevali oba prijatelja. *"Tvoje zakasnjeno pismo je nam – saj meni – dosti nejevolje, tebi pa gotovo veliko skerbi storil. Le pomisli, jaz ti pišem, da je Josipinka bolna in ti se kar ne zмениš zato. Kaj sim si tedaj mogel misliti? Čudno se mi je zdelo od tebe kaj taciga. Primem torej še tretjič za pero in ga enmalo bolj terdo zastavim. Da te je bolelo, žalilo moje pisanje, rad verjamem, pa se je mene tudi tvoje molčanje. Pa vsega tega je zakasnen list kriv. Pa saj si menda radi odpustimo, kar nihče ni kriv. Še to ti poročim, da je Josipinka v moje veliko veselje zopet zdrava. Precej zlo me je že ob enem času zastran nje skerbelo. Varovati se bo pa še morala, da se kaj ne pregreši. Zlo je upadla. Pa bo že spet se poredila, da je le zdrava. Prizadevaj si, da boš gotovo opoldne na Turnu, če ne bo tako skerb imela, da bo joj. Ravno opoldne ali pa še malo prej skusi priti. Le prepozno ne /.../."*³⁰

V tem času so se dogajale tudi spremembe v Preddvoru, kjer je bil Pintar kaplan. Zgodilo se je namreč, da je župnik zabredel v težave, in sicer je zato prišla komisija na povelje škofa. *"Fajmošter bode morebiti u jednom tednu že popolnoma odstavljen "ab officio et beneficio"! Revež – pa pomagati mu ni! Zadovoljen naj bo, ak se mu nič drugoga ne zgodi!"*³¹ Vzrok za tako stanje je bilo, da je *"delal za druge – jih podpisoval,"*³² i ti nič od toga vedli, nič denarja prejeli itd. *Ah kam zajde človek!! Kam ga pripeljalo nesrečno vino!"*³³

Josipina in Lovro Toman sta se poročila 22. septembra 1853 v grajski kapelici na Turnu. Poroko je vodil Lovro Pintar, ki ju je tudi seznanil.

V kapelici na gradu Turn sta se 22. septembra 1853 poročila Lovro Toman in Josipina Urbančič. (fototeka avtorice)

Od tu dalje neposrednih zapisov o Josipininem življenju v Gradcu nimamo več. Po vsej verjetnosti se je s Pintarjem še vedno dopisovala, saj je želela ohraniti stik z domačim okoljem, ki ga je kljub vsemu zelo pogrešala. Ohranjeno je namreč Pintarjevo pismo, ki ji ga je poslal 15. novembra v Gradec in v katerem je zelo slikovito in čustveno izrazil svoje misli: *"Ah Josipina (ne bom vas drugač nagovarjal ne), vi me zavirate, de jest Turn gledam. Pa glejte, ravno kadar Turn zagledam, me naj bolj žalost obide, ker me opomni lepih pa preteklih dni. Kolikokrat se ozrem na samotno zidovje, so mi nehotoma žalne besede preroka: "Quomodo sedet sola civitas derelicta populo", v ustih in sercu. Res je, Turn je bil lep, krasen, dokler je ljubeznive prebivavce imel. Ali kakoršen je zdaj, za me nima nobeniga pomena. Tudi skoro nič več gori ne zajdem. Kar ste odšli ga od znotraj še nisim vidil. /.../."*

/.../ Prav zlo me veseli, da ste vi v Gradcu pri svojem Lovretu tako zadovoljni in srečni, pa tudi Lovro vas je zadnjič močno hvalil. O nikar ne mislite, vsi dragi moji gračani, de se jaz vas spo-

³⁰ AS 1242, Rodbina Urbančič, škatla 1 (pismo Lovra Pintarja Lovru Tomanu avgusta 1852). Pismo je bilo naslovljeno na Lovra Tomana, pravnika v Ljubljani.

³¹ NUK, Ms 1446, Korespondenca TT, mapa 2e, pismo št. 397 (10. 11. 1852), str. 3.

³² Josipina navaja pogodbe.

³³ NUK, Ms 1446, Korespondenca TT, mapa 2e, pismo št. 397 (10. 11. 1852), str. 4.

*minjam, če tudi molčim. Moj duh je pogosto pri vas, če me tudi materializim v klešah derži. Vi pravite, de se v vašim blagim sercu nobena želja nič ne gane, kar ste dosegli, kar ste želeli. O blagor vam! Zadovoljnost je prvi vir sreče na zemlji. O Bog vas ohrani v učverstenje vašiga nježniga telesca dolgo dolgo v taki sreči. Mir serca bo vaše zdravje povzdignil okrepčal. Ali vedite vender, da bodo gotovo opet časi prišli, ko bo nilo sonce verle Josipinke opet kakokšne nespolnjene želje imelo. To je človeška osoda na zemlji /.../.*³⁴

*/.../ Predno svoje pismo sklenem, morem še eno željico razkriti. Oh Josipina! Vaše pero je močno, de skor nima para. Pomočite ga še kterikrat v vašo in v Slave slavo. Ubogo slavjanstvo gre rakavo pot. Nimam družiga zanj kakor solze!*³⁵

Kratek pregled pisem, ki so si jih dopisovali Urbančiči in Lovro Pintar, kaže, da je bil Pintar z njimi zelo povezan, saj je Josipinina mati zelo cenila njegove nasvete in mu prepustila številne vaje pri vzgoji njenih otrok. Josipini Pintar ni bil samo učitelj, temveč je v njem videla tudi neke vrste očeta, saj je svojega izgubila, ko ji je bilo komaj osem let. Tudi Pintar je bil zelo povezan z Urbančiči. Zlasti pri Josipini je opazil veliko nardarjenost za pisanje in jo je pri tem ves čas zavzeto vzpodbujal, zato je povsem razumljivo, da ga je Josipinina nenadna smrt 1. junija 1854 zelo potrla. Tako je v pismu njenemu bratu Janku Urbančiču zapisal: "Kaj dela Lovre? Ali spisuje Slavo Josipine? O ne morem vam povedati, kako me včasih serce zabolí, ko se spomnim, de je mertva. Pa naj bo! Božja volja je bila tako. Blagor ji, ker je, kakor zanesljivo upamo, pri svojem nebeškem očetu v naročju svojiga telesniga očeta, zakaj: *Beati motui, qui in domino moriuntur!*"³⁶ Ker je bil Lovro še vedno kaplan v Preddvoru je Janku Urbančiču poročal o dogajanju. Medtem se je veliko spremenilo, saj so dobili novega 26 let starega učitelja Andreja Štancerja, ki je poučeval vse predmete, zato je Pintar učil samo krščanski nauk. Njunjo sodelovanje je bilo zelo uspešno, saj ga je Pintar učil metod poučevanja in skupaj sta pisala t. i. *Glasovavnico*. Pintar je namreč menil, da je taka knjiga za Slovence zelo potrebna, saj je namestnica Abecednika in dodal: "Da nimamo temu naku primernejše knjige, in tudi vam povem, de malokteri učitelj zna lautviati. Naš učitelj je sam prid mene obstal, de ni imel čistiga zapopadka od glasovanja, dokler ga nisim jest naučil. Jest sim po

svojem rokopisu že tri leta učil brati, zdaj pa še predelujeva in docendo poskušava, potem ga znam kdaj, če se poterdi, na svitlo spustiti. Tudi druge reči marsikaj pišem, pregledujem besednjak, ki se pripravlja izhajati, pa ne vem, če bo izšel ali ne, saj daleč ne bo prišel, če ne bo hitrejšo hodil."³⁷ Pintar je vso svojo moč preusmeril v poučevanje in pripravo različnih učbenikov, od katerih mnogi niso bili nikoli natisnjeni.

Na Pintarja je imel lepe spomine tudi Matija Valjavec, ki se je rodil na Srednji Beli pri Preddvoru. V svojem življenjepisu je o njem med drugim zapisal, da so 9. avgusta 1853 skupaj z ostalimi vaškimi fanti prišli na Turn, kjer so peli, saj sta Pintar in Toman naslednji dan godovala. Vsi so jih lepo sprejeli in pogostili. Pintar je Valjavcu pomagal tudi, kadar je bil v stiski z denarjem. "Potrosil sem vseh osemdeset goldinarjev in skrbelo me je, kako se vrnem na Dunaj. Spet mi Pintar pomaga iz zadrege: pričo strica mi podari pet goldinarjev, in stric ni mogel drugače, pa mi tudi on pričo Pintarja da pet goldinarjev."³⁸ Iz slednjega je razvidno, da je bil Lovro Pintar kot človek zelo dobrodušen in je rad pomagal.

Lovro Pintar o sebi

Tako kot je znal biti kritičen do drugih, je bil tudi do sebe. O sebi in svojem delu je zapisal: "Od sebe kaj pisati, je čudno. Vendar naj povem, da sem poln slabosti. Svoje glaven sem tako, da me nobena reč ne sme užugati. Kar se lotim, izpeljem, ko bi imeli tudi hlače z guzico iti."³⁹ Rad se je šalil tudi na svoj račun, in sicer je zapisal: "V tretjem letu bogoslovja (1840) sem novo mašo stokal, ker peti znam slabo."⁴⁰ Čeprav je bil po naravi skromen, je rad poudaril, da je "en čas za "Novice" in druge liste pisal, izdal nekaj slovenskih bukvic "Molitve za verne duše v vicah", "Nebeške iskrice", kterih je več kot 56.000 razprodanih."⁴¹ Leta 1856 je napisal knjigo "Marija Devica", ki je bila razprodana (3000 zvezkov).

Lovro Pintar kot politik iz "druge vrste"

Po odhodu iz Preddvora je bil premeščen za kaplana v Zalilog. Tam je prezidal župnišče, potem pa je čez dve leti odšel v Breznico, kjer je bil župnik od leta 1861 do 1874. Tu je s sadjarstvom še intenzivneje nadaljeval, saj si je pri Vrbi uredil kar dva oralna veliko drevesnico, v kateri je poleg sadik vzgajal, učil in navduševal staro in mlado ter s cepiči in sadikami zalagal sadjarje od blizu in

³⁴ NUK, Ms 1445, Korespondenca TT, IV Korespondenca, Lovro Pintar (5, 1850–1853). Pismo je bilo napisano 15. 11. 1853.

³⁵ NUK, Ms 1445, Korespondenca TT, IV Korespondenca, Lovro Pintar (5, 1850–1853). Pismo je bilo napisano 15. 11. 1853.

³⁶ AS 792, Turn pod Novim gradom, Pismo Lovra Pintarja Janku Urbančiču 25. 11. 1854.

³⁷ Prav tam.

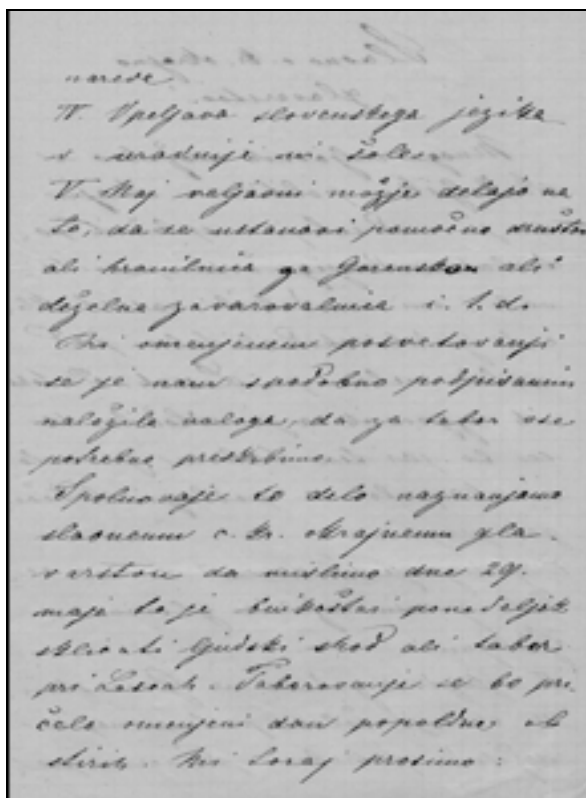
³⁸ Levec, *Matija Valjavec*, str. 182.

³⁹ Kronika preddvorske župnije, Preddvor, 1910, str. 228.

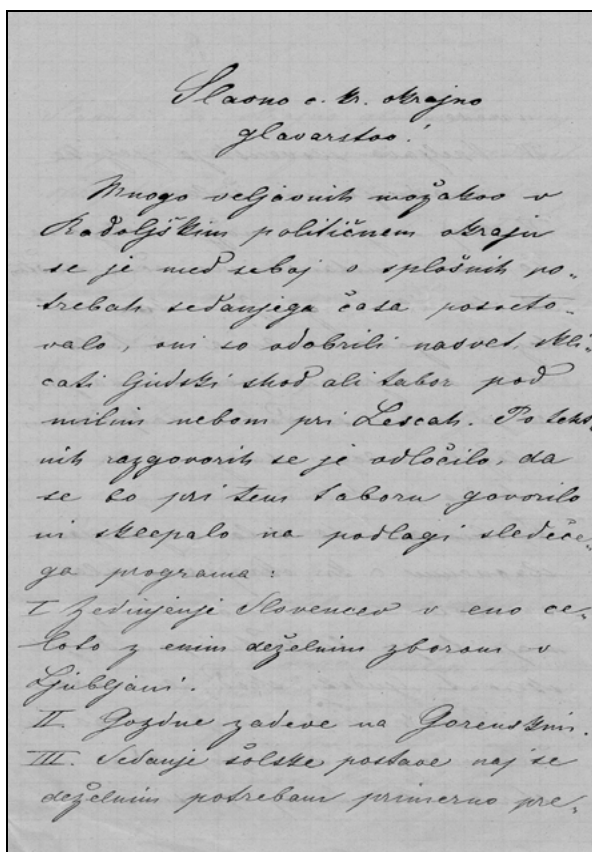
⁴⁰ Prav tam, str. 228.

⁴¹ Prav tam, str. 228.

daleč. Pri tem je uvedel več kot 25.000 vrst dreves in osemsto vrst sadja. O tej drevesnici je vodil od leta 1870 poseben zapisnik, v katerem zasledimo zapise o različnih vrstah, ki jih je vzgajal. O svojem delu in izkušnjah s sadjarstvom je pisal različne članke za Novice, in sicer že od leta 1857, kasneje je objavljala tudi v Učiteljskem tovarišu. Njegov vpliv je bil zelo močan, saj so njegovemu zgledu sledili številni. Med njimi velja omeniti Franceta Finžgarja, očeta pisatelja Frana Saleškega Finžgarja, ki si je že leta 1872 uredil manjšo drevesnico. Da je bil Lovro Pintar res izjemen človek, je razvidno tudi iz zgodbe z naslovom *Gospod Lovro*, ki jo je leta 1895 v zbirki Pomladni glasi izdal Fran Saleški Finžgar. V njej je zelo nazorno opisal Pintarjevo poučevanje in zaključil z besedami: "Brzo teče čas v morje večnosti. Dvajsetkrat se je pomladila zemlja od takrat. Čebelnjaka ni, lipe so posekane, v drevesnici raste trava. Gospod Lovro spijo mirno spanje v hladnem grobu. Vse mine. Ne – nekaj ostane. Dobri nauki žive in rode bogatega sadu, kateri bodo uživali pozni vnuki in še ti bodo vedeli, česa so učili njihove pradede – gospod Lovro."⁴²

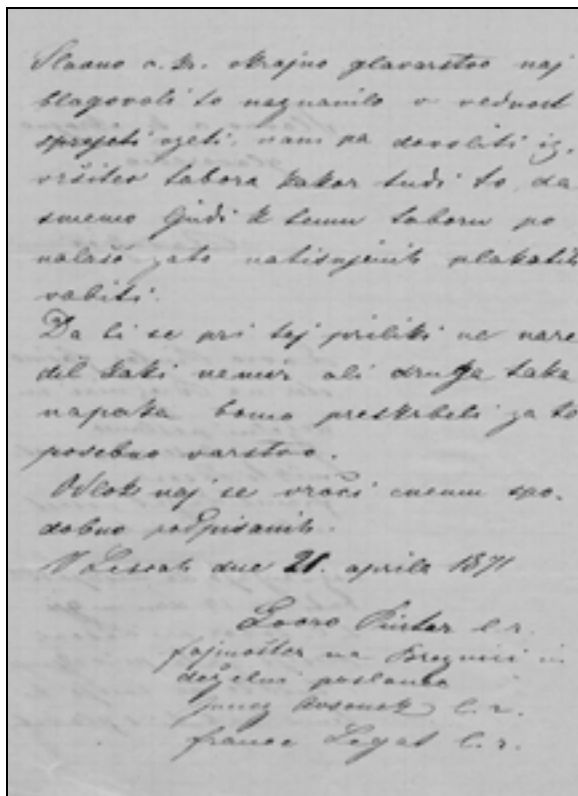

Učiteljstvo slovenskega jezika
Krajnja politična organizacija
da se ustvari narodna
ali branilna organizacija ali
deželna javna ustanova i. t. d.
Krajnja politična organizacija
se je nam sosedsko poljskim
naložila nalogo, da za take vse
posebno preiskamo.
Poljskoje to delo najrajšo
službenim o. b. obratnim gla.
vrstom da nastane dne 29.
maja to je kvebistis pometeljst
oblasti ljudski škod ali labor
pri Lescah. Taborovje se bo pri
čelo umenjati dan popoldne ob
stiri. Pri Lescah preiskamo:

Slavno o. b. okrajno
glavarstvo.

Mnogo veljavnih možakov v
Krajevni politični organizaciji
se je med seboj v splešnih po-
strebah sedanjega časa poseto-
valo, mi so dobri nasveti, kve-
caki ljudski škod ali labor pod
nastavil nebam pri Lescah. Po to-
m razgovoru se je odločilo, da
se bo pri Lescah laboru govorilo
in sklepalo na podlagi sleden-
ga programa:
I. Zedinjenje Slovencev v eno ce-
loto z enim deželnim zborom v
Ljubljani.
II. Zgodne zadeve na Juremčin.
III. Sedanje solske postave naj se
deželni potrebam primerne pre-

Slavno o. b. okrajno glavarstvo naj
blagovoli to najrajšo v vednost
sprejeti vseh nam se desolati iz-
vrtov labora labor tudi to da
suzemo ljudi k temu laboru po-
nalise, jato uveljaviti vskakati
vabiti.
Da li se pri tej priliki ne vare-
dil taki vemu ali drugje take
napake bomo preiskati za to
posebno varstvo.
Vlasti naj se vrati casum spo-
dobno podpisati.
V Lescah dne 21. aprila 1871
Lovro Pintar o. r.
fajmoller na Breznici
deželni poslanec
Franz Kosman o. r.
Franz Leyal o. r.

Pismo Lovra Pintarja, župnika na Breznici in deželnega poslanca, okrajnemu glavarstvu, 21. aprila 1871. (NUK, rokopisni oddelek, Ms 1201, mapa 57, Tabor-Lesce, 1871)

⁴² Finžgar, *Pomladni glasi*, str. 88.

Leta 1867 so ga izvolile kmečke občine Radovljica–Kranjska gora v deželni zbor. Mandat je odložil leta 1874, ko je hudo zbolel. Od leta 1869 je bil tudi član peticijskega odseka, odseka za vodno postavo; od leta 1871 pa član ustavnega in posebnega odseka za ustanovitev ponavljanih šol. Deželni zbor ga je leta 1867 poslal v državni zbor, kjer je ostal do leta 1870. Govoril je proti Herbstovemu načrtu o zakonu in proti členu 1 medverske postave. V tem času je tudi po vzoru nemških in drugih originalnih molitvenikov sestavil več novih molitvenikov, in sicer Molitve za duše v vicah s pristavkom mašnih in drugih molitev (1848, petkrat ponatisnjene), Nebeške iskricice (1850), Sveti Angel Varh (1853) itd.

Kljub temu, da je v tem času deloval bolj iz ozadja, pa je bila njegova vloga na trenutke celo pomembnejša kot leta 1848. Sedaj je imel namreč veliko večjo podporo in pomoč, hkrati pa je imel že bogate izkušnje iz leta 1848. Tako se je leta 1871, ko so snovali taborsko gibanje pri Lescah, pogosto obračal na Costo in ga prosil za denarno pomoč. Prav tako se je obračal nanj s prošnjo, da bi podprl nastanek pomožnega društva, hranilnice ali lastne zavarovalnice za Kranjsko. O tem je imel Pintar jasno izoblikovano stališče. *"Jest sem terdno prepričan, da te reči nihče ne bo boljše obdeloval kakor vi. Neki Končič je imel sicer zastran te točke na svojo roko privatno dopisovanje z Vošnjakom, pa mu je pisal, da ne more prevzeti, ker ne ve, ali pride na tabor, ali ne, odbor pa dozdej še ni nikogar prosil in le, ako bi vi našo ponižno prošnjo odbili, kar upamo, da se ne bo zgodilo, bomo potlej g. poslanca Murnika prosili, čigar je to del našega programa. Obenem vam se bo, kakor vodniku slovenskih poslancov pisalo in vas bomo prosili, da bi pri naših slovenskih poslancih blagovolili denarno pomoč za naš tabor nabirati."*⁴³ Taborsko gibanje v Lescah naj bi imelo pet točk v svojem programu:

I. Zedinjenje Slovencev v eno celoto z enim deželnim zborom v Ljubljani.

II. Gozdne zadeve na Gorenskim.

III. Sedanje šolske postave naj se deželnim potrebam primerno prename.

IV. Vpeljava slovenskega jezika v urandije in šole.

*V. Naj veljavni možje deljajo na to, da se ustanovi pomožno društvo ali hranilnica za Gorensko ali deželna zavarovalnica i. t. d.*⁴⁴

Pod omenjene točke so se podpisali Lovro Pintar, "fajmošter na Breznici in deželni poslanec", Janez Ovsenek in France Legat. Lovro je torej še

vedno vztrajno zagovarjal program Zedinjene Slovenije, ki je v tem času dobil širši okvir, vendar večjega vpliva in moči na sam potek ni imel več. V tem času se mu je začelo slabšati tudi zdravstveno stanje. Zadnje leto pred smrtjo je stanoval "Pri Petru" v Tupaličah pri Preddvoru, kjer je 10. septembra 1875 tudi umrl. Njegovi kolegi poslanci so mu odkrili spominsko ploščo pod lopo pri farni cerkvi v Preddvoru, kamor so zapisali:

*"Lovro Pintar,
bivši Brezniški župnik ter deželni in državni
poslanec kranjske zemlje,
rojen pri sv. Tomažu pod Selškim zvonom v 2.
dan avgusta 1814 leta;
umrl Pred Dvorom v 10. dan septembra 1875. leta.*

*svečenik, pastir je duše vodil,
ljubil narod svoj do konca dni,
z modrim umom v boj je
zborov hodil,
On, ki tukaj v miru Božjem spi.*

*Spomenik so mu postavili kranjski deželni
poslanci in častitelji.*⁴⁵

Napis na marmorni plošči, ki je posvečen Lovru Pintarju in stoji na levi strani pri vhodu v preddvorsko cerkev. (fototeka avtorice)

⁴³ NUK, Ms 1201 (mapa 57), Lesce – Tabor (5, 1871). Pismo Lovra Pintarja Etbinu H. Costi (29. 4. 1871).

⁴⁴ NUK, Ms 1201 (mapa 57), Lesce – Tabor (5, 1871). Pismo c. kr. okrajnemu glavarstvu (21. 4. 1871).

⁴⁵ Prepis s spominske plošče ob vhodu v preddvorsko cerkev.

Lovro Pintar je imel veliko zaslug za razvoj nacionalne zavesti. Njegov doprinos v sadjarstvu, izobraževanju in politiki je edinstvenega pomena. "Z njim je zgubila Slovenija zopet vrlega boritelja, kakršnih je sedaj čedalje manj. Bodi mu večni hvaležni spomin in naj v Gospodu počiva!"⁴⁶

VIRI IN LITERATURA

ARHIVSKI VIRI

AS – Arhiv Republike Slovenije
AS 1242, Rodbina Urbančič
AS 792, Turn pod Novim gradom
Arhiv slovenskega društva, fascikel 1

NŠAL – Nadškofijski arhiv Ljubljana
Kronika preddvorske župnije, 1910

NUK, Narodna in univerzitetna knjižnica, Rokopisni oddelek
Ms 1445, Urbančič Turnograjska, Josipina – Ostalina
Ms 1446, Toman Lovro – Zapuščina
Ms 1201, Lesce – Tabor

ČASOPISI

Slovenija, 1848, 1849
Novice kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči, 1854
Slovenec, 1875

LITERATURA

Delavec, Mira: *Nedolžnost in sila : življenje in delo Josipine Urbančič-Turnograjske*. Kranj : Gorenjski glas, 2004.
Finžgar, Fran Saleški: *Pomladni glasi*. Ljubljana : Katoliška tiskarna, 1895.
Granda, Stane: Radovljica v revolucionarnem letu 1848. *Radovljiški zbornik* (ur. Jure Sinobad), 1995, str. 141–175.
Kocijan, Gregor: Janežič, Anton. *Enciklopedija Slovenije*, Ljubljana : Mladinska knjiga, 1990, 4. zvezek, str. 265.
Levec, Fran: *Matija Valjavec: Životopis. Knezova knjižica (zbirka zabavnih in poučnih spisov)*, 2. zvezek, Slovenska Matica : Ljubljana, 1895.
Rebol, Francišek: Lovro Pintar. *Dom in svet*, XII, 1899, št. 1, str. 1–8.
Slovenski biografski leksikon (SBL), 12. zvezek (ur. A. Gspan in sodelavci). Ljubljana : SAZU, 1980.

Z U S A M M E N F A S S U N G

Lovro Pintar – ein Nationaler im Schatten

Lovro Pintar war jener Geistliche, der im Jahr 1848 als Mitglied des Lesevereins Radovljica (Radmannsdorf) in den Kampf um das Vereinigte Slowenien eintrat. Er stellte sich die Aufgabe, das Slowenische zu unterrichten und somit zur Verwirklichung des Programms des Vereinigten Sloweniens beizutragen. Er war auch Mitglied des *Slovenischen Vereins* in Ljubljana (Laibach) und Unterzeichner der Petition zur Verwirklichung des Vereinigungsprogramms. Es liegt nahe, dass das Nationalbewusstsein in Radovljica gerade bei Lovro Pintar am stärksten ausgeprägt war, entschloss er sich doch dazu, die Leute für die slowenische Sprache und für die Zugehörigkeit zur slowenischen Nation zu begeistern. Er war nicht nur ein eifriger Slowene, sondern auch Anhänger der illyrischen Idee. Als Geistlicher hob er nicht so sehr die politische Bedeutung der Slowenen und Slawen hervor, sondern vielmehr ihre zahlenmäßige Stärke und folglich die stärkere Rolle, die sie im Rahmen Österreichs spielen sollten. Das schrieb er auch in einem seiner Artikel im Jahr 1848, in dem er hervorhob, der Wunsch nach der Betonung ihrer Nationalität könnte den Slowenen eine bessere Zukunft sichern. Nach seinen Worten werde der Zorn Gottes alle treffen, die Feinde ihrer Nation seien. Wegen seines politischen Engagements wurde er verhört und im Jahr 1850 nach Preddvor versetzt, wo er sich der Unterrichtstätigkeit und dem Obstbau widmete. Dort wurde er Hauslehrer der Urbančič auf Schloss Thurn, wo er die schriftstellerisch begabte Josipina entdeckte. Seiner Anregung, Zuneigung und seinem Wissen, das er an sie vermittelte, ist es zu verdanken, dass Josipina Urbančič, die unter dem Pseudonym Turnograjska schuf, zur ersten slowenischen Schriftstellerin und Komponistin wurde. Er machte sie auch mit Lovro Toman bekannt, den Josipina heiratete. Der erschütterte Freundschaftsbund zwischen Lovro Toman und Lovro Pintar wurde nach Josipinas Tod im Jahr 1854 erneuert, und letzterer trat auf Lovro Tomans Betreiben noch einmal in die Politik ein. Er wurde Reichsrats- und Landtagsabgeordneter. Seine Aufgabe war auch diesmal von Bedeutung, obwohl er als "Politiker aus dem zweiten Rang" wirkte. Die ganze Zeit blieb er den Prinzipien treu, für die er sich bereits im Jahr 1848 eingesetzt hatte.

Lovro Pintar spielte auch eine bedeutende Rolle bei der Entwicklung des Obstbaus in Slowenien. Durch sein umfangreiches Wissen begeisterte er junge Leute für die Anpflanzung von neuen

⁴⁶ Slovenec, domače novice, št. 108, 14. 9. 1875.

Obstsorten und deckte Obstbauern von nah und fern mit Stecklingen ein. Noch intensiver beschäftigte sich mit dem Obstbau in Breznica, wohin er 1861 als Pfarrer versetzt wurde. Er führte mehr als 25.000 Baumarten und 800 Obstbaumarten ein. Er übte einen so starken Einfluss aus, dass ihm zahlreiche Leute folgten, darunter auch der Vater von Fran Saleški Finžgar.

Lovro Pintar hat sich große Verdienste um die Stärkung des Nationalgefühls in Slowenien erworben. Durch sein umfangreiches Wissen, das er auf die junge Generation übertrug, und durch seine Liebe für die slowenische Sprache, stellt er – trotz zeitlicher Distanz – eine bedeutende Persönlichkeit des 19. Jahrhunderts dar.